

EUSKALDUNAK 98'KO GIZALDIAN SARREREA

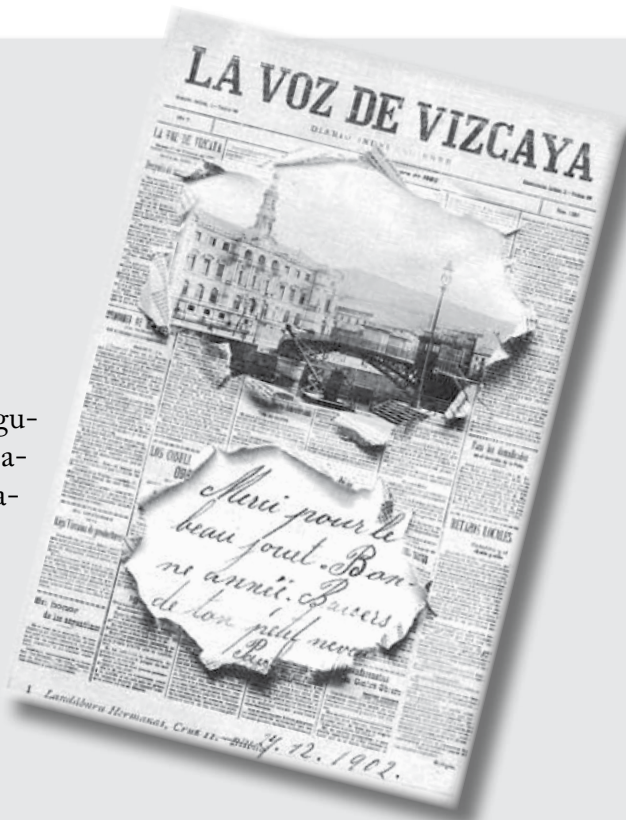
Gizaldiak esaten jakenak giza-talde batzuk dira eta euren inguruakaz pentsabideak alkar banatzen dabez. 98'ko gizaldian esaterako, koloniak galduak izatea eta Gaztela'ko ikuspegia dira nagusi espanyatarren artean.

1898n. urte orretan Bilbao'k 78 000 biztanle eukazan eta gero arin egin zan aundi.

Urte orretako urtarrillean izparringi barria sortu zan La voz de Vizcaya izenagaz, zezeillean Kosme Txurruka foruzalea il zan eta mundu barriko guda bizi-bizi dago eta amaitu be egin zan. Aldi orretan urten eban aldun Sabino Arana'k.

Madrid'en, urtarrillaren lenengo egunean Kuba'ko agintari barriak zin egin eben, Laterri Ba-tuak guda egiten asi jakuzan. Maiatzean Filipiñetan urperatu eben itxas-ontzirik ederrena eta Santiago'n beste bat.

Bizitza barri bat dator, utsetik asi bear dana. Eskuzuriak, langintzak eta salerosketa ondo doaz eta azi egiten dira, uriak aundiagotzen doaz, langilledia itxartu da, abertzaleak alboetan bizi dagoz, jakitunak ardu-raz dagoz eta danen gaiñetik eta bizien Unamuno dabil.

BA-DAGO 98'KO GIZALDIRIK?

Buruz esaten da koloniak galdu ziranean sortu zala, baiña kideko diran guztien ardurea da ori?

Ezetz diñoek kideko diranak: Azorin'ek asmautako gauzea dala diño, Valle karlistea zan, Unamuno ta Baroja parlamentuaren aurka dagoz, Bueno'k auteskundea guzurrezko bidea dala diño: lurlangilleai autarkia erosi egiten jake, uriko langilleai ardu ordez eskatu.

Baroja'k geiengoen diktadura dala diño, Unamuno'k ez dau goratzen demokrazia. Maeztu'k bera ez dala 98'koa esan eban. Gaiñera 98 urte ori ez da idazleen asierea: Baroja'k 1900 asi zala diño eta 80 baiño lenago asi zala Unamuno, 93'an Azorin. Idazleak ez dira bat gaietan, ez gurarietan, ez adifean... Asmakizun utsa da 89 gizaldia.

Baiña burutasun ori aurrera doa. Azterlariak dira guztiak, ederbide barri bat nai dabe Gaztelan, España'n eta Europa'n. Irudi bakarra eta barezia dauko bakoitxak: Valle Inclan betaurreko bakarragaz eta aterki gorriagaz; Benabente txikia eta beti txokorra agoan dauala, Maeztu beso aundiai eragiten eta Unamuno txaleko itxiagaz eta kapela biribillagaz. Danak burgesikoak eta Ego-Amerika-zaleak.

GITXI EZAGUTUAK:

- Jose Elola: Izparlaria, ipuiñak eta antzerkiak...
- Jose Lazaro: Museoa, La España Moderna aldizkaria sortu...
- Juan Arzadun: Militar Zibil agintaria: Ipuñak, elebarriak, antzerkiak.
- Rodrigo Soriano: Erbesteratua, Vida Nueva sortu eban, Txile'n enbaxadore.
- Zuloaga: Margolaria, ikuspegiak.
- Juan Etxebarria: Izparlaria.
- Dario Regoyos: España Negra ulertzen.
- Rikardo Gutierrez Abaskal: Ederti-aztertzaile, ertilari euskaldunak aztertzen.
- Pablo Uranga: 98'koen erdian dago.
- Juan Madinabeitia: Oñatiarra, osagillea eta lan aundiak. Izlari ona.
- Biktoriano Juaristi: Aldizkarietan eta elebarriak.

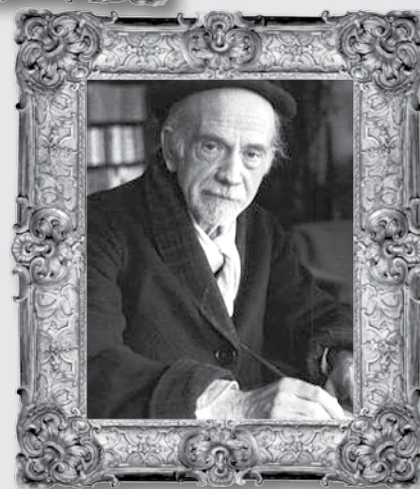
JATORRIZ EUSKALDUNAK

- Eduardo Zamakois: Elebarrigillea, filosofoa, idazlea, gudako barriak (14'ko gudan).
- Ziro Bayo Segurola: Ama gizpuzkoarra. Elebarriak eta olerkiak.

EZAGUNENAK

- Rikardo Baroja: Teruel'ek agiritegian, Madrid'en ogitegian, antzerkiak, baiña aurre-rapen aundirik ez.
- Pio Baroja: Abadeen aurka beti, baiña abadeak be azkenean pozik irakurten dabe. Guztiak eukiten dauz aurka.
- Maeztu'ko Ramiro: Batzuntzat onena, besteentza ezer eza. Aldizkarietan asko eta zorrotz, aberrikerietan eta abaden aurka.
- D. Juan, D. Kixote ta Zelestina dira bere mitorik gurenak. Eta Defensa de la Hispanidad bere gaia: Hispanidad izen au Zakarias Bizkarra gotzain euskaldunak asmatua da eta Maeztu'ren buruan gogo bidez Amerikak barriro eskuratzea da.
- Manuel Bueno: Anarki-zalea, modernista, libre. Aldizkarietan idatzi eban ondo. Gudan erail eben (1936). Demokrazia ez dau onartzen edo zalantzan dauka: Ezjakiñen gogoia ezarten dautse geienak diralako guztiai.
- Migel de Unamuno: Ez eban nai 98'koen buru izan, baiña guztiak dauke buru lez. Burruea eukan barruan beti.

ONDOREGOAK:

- Grandmontaigne: Sendi euskalduna Ameriketara joan eta txiro etorri. Asko idatzi eban. Donosti'n il zan.
- Jose Maria Salaberria: Ogetak liburuak idatzi ebazan eta 10 000 artikulu. Gaiñera elebarriak, ipuiñak, bizitz-edestiak...

Ez dau entzun gura 98'koa danik.

† OLAZAR'tar Martin'ek

